

För en god och jämlik hälsa GEM 2017/0078

En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket

Svenska Psykiatriska Föreningen (SPF) tackar för möjligheten att få yttra sig angående denna remiss.

Av remissen framgår att kommissionen för jämlik hälsa har i uppdrag att föreslå åtgärder som kan bidra till att minska hälsoklyftorna i Sverige.

SPF håller med om att det behövs ett brett angreppssätt för att nå en god och jämlik hälsa och att det omfattar alla folkhälsopolitikens målområden. Det finns en målsättning att sluta hälsoklyftorna under en generation med det finns ingen egentlig specifikation av dessa hälsoklyftor. SPF vill framhålla att det finns flera psykiatriska patientgrupper som har sämre hälsa än den övriga populationen och det är t. ex välkänt att patienter med psykossjukdom har 15 – 20 år kortare förväntad livslängd jämfört med andra. Huvuddelen av den förtida döden är att hänföra till somatiska sjukdomar som diabetes, stroke, cancer och kronisk obstruktiv lungsjukdom. Dessutom har den kardiovaskulära sjukligheten gått ner för (vanlig) övriga populationen, vilket den inte gjort för patienter med psykossjukdom. Det finns också en ökande psykisk ohälsa bland yngre personer med sannolik multifaktoriell genes. Sjukskrivningarna har ökat och arbetsmarknaden ställer höga krav på arbetstagarna. Suicidforskning har visat att suicidtalerna inte heller minskat i den yngre åldersgruppen 18-25 år. Detta bör adresseras med relevanta resurser så att man kan rädda fler yngre till livet. Psykiatrin har en nyckelroll i det suicidpreventiva arbetet. Den offentliga och privata psykiatrin samt den kommunala hemsjukvården och socialtjänsten ger vård och service till personer med funktionsnedsättning, ett arbete som kräver både kompetens och ekonomiska resurser. För att jämlik hälsa skall uppnås bör dessa grupper få tillgång till erforderlig hjälp som inte bör vara slumpmässigt utformad.

Av problembilden framgår att det varit fokus på ett begränsat antal målområden och att folkhälsomyndigheten haft fokus på bekämpning av smittspridning. SPF vill framhålla att det är viktigt att också fokusera på psykisk ohälsa hos yngre och elevhälsan kan vara en viktig aktör för prevention av psykisk ohälsa i unga år. I detta sammanhang bör också framhållas att det är många nyanlända barn och ungdomar som kommit till Sverige med traumatiserande erfarenheter i sina liv. För dessa måste evidensbaserade behandlingsmetoder finnas med hög tillgänglighet. I de fall även föräldrarna är traumatiserade bör familjen behandlas parallellt. Detta bör speciellt beaktas för målområde 1 ”Det tidiga livets villkor”.

Även de äldres psykiska ohälsa, i många sammanhang beräknad till ca 20%, måste uppmärksammas, så att de med hjälpbehov får adekvat stöd. De äldre åldersgrupperna kommer att öka pga demografiska skäl och resurser för äldreomsorg kommer att behövas. Äldrepsykiatriska vårdresurser finns inte alltid representerat i vårdutbudet vilket är en nödvändighet för att stödja primärvårdens arbete för denna åldersgrupp. Det finns också ibland skillnader i vårdutbud mellan privata aktörer och offentligt driven sjukvård. Vården kan också vara ojämlik då det kan finnas olika utbud regionalt.

I kommissionens förslag anges att dagens elva målområden inom folkhälsopolitiken bör omvandlas till åtta prioriterade målområden. SPF anser att det är viktigt att beakta de tidigare specificerade målen innefattade alkohol, droger, tobak samt matvanor och fysisk aktivitet som nu innefattas i området levnadsvanor och därför riskerar att få en mer undanskymd roll. Alla dessa områden har stor betydelse för sjukvården i stort och psykiatrins målgrupp i synnerhet som bör ha kompetens och relevanta resurser för att både med hjälp av behandling och primär- samt sekundärpreventiva åtgärder förbättra hälsan. När det gäller psykiatrisk heldygnsvård så är drogrelaterade psykostillstånd ett stort och ökande problem. Alkoholmissbruk ger ökad mortalitet och där behöver (sannolikt) den medicinska vården förstärkas för att upptäcka och arbeta kring sk riskbruk (vilket den s.k missbruksutredningen kom fram till). Spelmissbruk har nyligen förtecknats som psykiatrisk diagnos och socialtjänstlagens förtydligats kring denna problematik vilket gör att detta är ett nytt men viktigt område att arbeta med inom övriga beroendetillstånd.

Personer med psykisk ohälsa rökar mer än övriga delar av befolkningen och lungcancer och kroniska obstruktiv lungsjukdom är därmed vanligare. Kompetens och resurser att arbeta med detta är en nödvändighet för att nå en jämlik hälsa. Kosten är av grundläggande betydelse och fetma är kopplat till låg socioekonomisk status. Det finns dessutom problem med undernutrition hos äldre.

Det är viktig kunskap att en del av länsstyrelserna inte prioriterar jämlik hälsa och att flera av länsstyrelserna framfört önskemål om ett tydligare regeringsuppdrag som skulle leda till mer aktivitet på folkhälsoområdet. En viktig uppgift för länsstyrelserna är krishantering. Då samhället är vulnerabelt för olika typer av hot och attentat bör speciell vikt läggas vid denna uppgift. Vidare bör de kommuner (45st) som saknar folkhälsoplan uppmuntras att upprätta dylika. Ett problemområde är att kommuner ofta saknar aktuell epidemiologisk kunskap om den egna kommunens hälsoläge och att ökat metodstöd behövs fortsatt då små kommuner sannolikt behöver fortsatt hjälp i folkhälsoarbetet. Positivt är att det verkar finnas ett gott samarbetet mellan regioner, landsting och kommuner på folkhälsoområdet.

SPF ser vidare positivt på att det satsas på en forskningspolitik som befrämjar tvärvetenskapliga kunskaper på folkhälsoområdet. Kommissionen har vidare föreslagit inrättande av ett Råd för en god och jämlik hälsa, det kan dock vara bra att invänta vad en förstärkt folkhälsomyndighet kan bidra med i dessa frågor innan ett sådant råd inrättas. SPF ser också positivt på att strategier tas fram för att skapa förutsättningar för en god och jämlik hälsa i befolkningen. Det är av vikt att arbetet samordnas effektivt med tanke på att så många aktörer skall samverka.

SPF stödjer förslaget om tillägget till förordningen om officiell statistik, där det föreslås att statistiken ska vara uppdelad efter socioekonomiska bakgrundsfaktorer.

SPF ansluter sig till linjen att styrning med ekonomiska incitament sannolikt är mera effektivt än tillskapande av en folkhälsolag.

SPF ser positivt på inrättande av ett dialogforum för att få med civilsamhällesorganisationernas engagemang för en god och jämlik hälsa. SPF ser också positivt på att Folkhälsomyndigheten förstärks med ytterligare resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter.

För Svenska Psykiatriska Föreningen

Cecilia Mattisson
Överläkare, docent

Lise-Lotte Risö Bergerlind
Chef kunskapsstöd för psykisk hälsa i VG